

Asia: VN/18003/2022

Lausuntopyyntö Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lainsäädännön uudistamista koskevasta taustamuistiosta

Itsenäinen julkisoikeudellinen laitos (taustamuistio kohta 2.1.1)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Työterveyslaitoksen johtokunta katsoo, että Työterveyslaitoksen organisointi itsenäiseksi julkisoikeudelliseksi laitokseksi on ollut onnistunut valinta, eikä sitä pidä muuttaa ilman erityisen painavia perusteita.

Koska Työterveyslaitoksen yhteiskunnallinen rooli on laaja, johtokunta esittää, että seuraavassa hallitusohjelmassa asetetaan kolmikantainen työryhmä selvittämään Työterveyslaitosta ohjaavan lainsäädännön uudistamistyötä.

Lisäksi johtokunta esittää selvitystä siitä, että voitaisiinko Työterveyslaitosta koskevasta asetuksesta luopua nostamalla sen keskeisen osat lakiin. Samalla johtokunta esittää sen selvittämistä, miten nyt osin asetuksen piirissä olevat operatiiviset asiat voitaisiin hoitaa ohjaavan ministeriön ja Työterveyslaitoksen välisellä tulossopimuksella.

Tehtävät (taustamuistio kohta 2.1.2)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Voitte miettiä kohtaa esim. näiden kysymysten kautta: Mikä on TTL:n olemassaolon perusta? Ovatko TTL:n nykyiset tehtävät ajan tasalla? Puuttuuko TTL:n tehtävistä jotakin, mitä? Miten täsmentäisitte TTL:n nykyisiä tehtäviä?

Tehtävän osalta johtokunta esittää Työterveyslaitoksen strategisen fokuksen ”varmistaa työhyvinvoinnin, työturvallisuuden ja työkykyisyyden säilyttäminen ja kehittyminen suomalaisessa työelämässä sekä kilpailukyvyn ja työllisyysasteen parantuminen” kirjaamista lainsäädäntöön, jotta

tehtävän tarpeellisuus ja tarkoituksenmukaisuus tulisi selkeästi ilmi perustuslain edellyttämällä tavalla.

Lisäksi johtokunta katsoo, että jatkotyöryhmässä on erityisesti painotettava työterveyshuollon ja työsuojelutoiminnan kehittämistä sekä koko henkilöstön osallistamisen lisäämistä. Samalla on luotava tilaa uusille keinoille tukea ihmisiä ja työpaikkoja työn murroksessa sekä vahvistaa työkykyä ja mahdollisuutta osallistua työhön.

Lopuksi johtokunta esittää, että lakiin kirjattaisiin selkeästi ja riittävästi täsmentäen Työterveyslaitoksen toiminnan jakautuminen kahteen kategoriaan:

1. valtionosuuteen oikeuttava toiminta
2. liiketoiminta.

Rekisterit ja tiedonhallinta (taustamuistio kohta 2.1.3)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Voitte miettiä kohtaa esim. näiden kysymysten kautta: Tarvitaanko ja miltä osin tietosuojaa ja tiedonhallintaa koskevaa erityissääntelyä? Puuttuuko nykyisestä laista jotain tietosuojaan, tiedonhallintaan tai esimerkiksi tiedonsaantioikeuksiin liittyvää sääntelyä?

Työterveyshuollon toimintatietojen osalta johtokunta yhtyy näkemykseen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hoitoilmoitusrekisterin (Avohilmo) tietojen sujuvaan ja saumattomaan hyödyntämiseen Työterveyslaitoksessa erityisesti osana työterveyshuollon vaikuttavuuden valtakunnallista kehittämistä.

Johtokunta esittää sen selvittämistä, miten Työterveyslaitoksen tietovarantotarpeet voitaisiin laajemmin kuvata osana Työterveyslaitoslakia ja yhdistää lakiin sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä. Tällöin myös Työterveyslaitoksessa tehty tietovarantojen kehittämiseen liittyvä työ ja jatkokehityssuunnitelmat kannattaa tarkastella erityisenä jatkovalmistelupainopisteenä. Samalla kannattaa tutkia tietorekistereiden painopisteen laajentamista perinteisistä työelämäriskeistä ja altistumistilanteista, jotka kattavat hyvin perinteisen maatalous- ja teollisen toiminnan, kohti asiantuntija- ja tietotyötä, jossa henkinen jaksaminen ja mielenterveys korostuvat.

Rahoitus ja talous (taustamuistio kohta 2.1.4)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Voitte miettiä kohtaa esim. näiden kysymysten kautta: Onko rahoitusta, taloutta tai valtionosuutta koskevissa nykyisissä säännöksissä muutostarpeita, mitä? Puuttuuko niistä jotakin olennaista, mitä?

Johtokunta yhtyy taustamuistiossa esitettyyn huomioon, että vuoden 2019 jälkeen Työterveyslaitoksessa on tehty useita kilpailuneutraliteettilainsäädännön edellyttämiä muutoksia. Johtokunta pitää näitä toimenpiteitä riittävinä. Samalla johtokunta kuitenkin katsoo, että konkurssilainsäädännön vaikutus Työterveyslaitokseen vaatii lisäselvitystä jatkotyöryhmytyössä.

Työterveyslaitoksen rahoituksen osalta johtokunta korostaa ennakoitavan valtionosuutta ohjaavan rahoituskehityksen sekä valtionosuuden käyttökohteiden tarkempaa kirjaamista lakiin. Kun katsoo työelämään tällä hetkellä kohdistuvia kehittämispainetta, on tärkeää mahdollistaa Työterveyslaitoksen pitkäjänteinen toiminta.

Lopuksi Työterveyslaitoksen johtokunta esittää rahoituksen ”1/5-säännöstä” luopumista tarpeettomana.

Erikoislääkärikoulutus (taustamuistio kohta 2.1.5)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Työterveyslääkärien erikoislääkärikoulutus on Suomen työterveyshuoltojärjestelmän kannalta keskeinen tehtävä. Siihen osallistuvat Työterveyslaitoksen lisäksi yliopistolliset keskussairaalat, jotka määrittelevät koulutusohjelman tarkemman sisällön. Johtokunta pitää tärkeänä, että erikoislääkärikoulutuksen rahoitus saadaan kestäväälle ja pitkäjänteiselle pohjalle. On tärkeää pitää mielessä, että työterveyslääkäreiden osaaminen ja riittävyys on kriittinen tekijä työterveyshuoltojärjestelmän vaikuttavuudessa. Tällä hetkellä vallitsevan erikoislääkärivajeen korjaaminen on vielä kesken ja vähintään nykyisen mukaista koulutusvolyyymia tarvitaan vielä pitkään.

Hallinto (taustamuistio kohta 2.1.6)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Voitte miettiä kohtaa esim. sitä kautta, onko hallintoa koskevissa säännöksissä jotain puutteita ja jos on, mitä ne ovat?

Työterveyslaitoksen johtokunta katsoo, että Työterveyslaitoksen organisointi itsenäiseksi julkisoikeudelliseksi laitokseksi, jolla on kolmikantainen hallinto, on ollut hyvä päätös. Sitä ei pidä ilman selkeitä perusteita ja jatkosuuntaa muuttaa.

Valtiontuki- ja kilpailulainsäädäntö (taustamuistio kohta 2.2)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Voitte miettiä kohtaa esim. näiden kysymysten kautta: Ovatko valtiontuki- ja kilpailuoikeudelliset riskit esitetty riittävästi? Onko muita seikkoja, jotka tulisi ottaa huomioon arvioitaessa Työterveyslaitoksen asemaa ja toimintaa valtiontuki- ja kilpailusääntelyn kannalta? Mitkä ratkaisut todennäköisimmin/parhaiten poistaisi tai minimoisi valtiontukiin ja kilpailuneutraliteettiin liittyvät riskit, miksi? Mitkä ovat eri vaihtoehtojen vaikutukset ja mihin tulisi erityisesti kiinnittää huomiota niitä arvioitaessa?

Työterveyslaitoksen johtokunta katsoo, että valtionosuuden virheellisen käytön mahdollisuuteen liittyvät epäkohdat on pääasiassa poistettu vuoden 2019 jälkeisillä kehittämistoimenpiteillä. Samalla

johtokunta kuitenkin toteaa, että tehdyt ratkaisut eivät täysin poissulje liiketoiminnan konkurssiriskiin liittyviä kysymyksiä.

Lisäksi johtokunta toteaa, että Työterveyslaitoksen maksullisten, markkinaehtoisten palveluliiketoimintojen mahdollinen yhtiöittäminen avaa myös uusia näkökulmia tarkastella SGEI-kysymystä. Tätä asiaa tuleekin selvittää edelleen osana ehdotettavaa työryhmää.

Organisaatiomallin valinnasta: selvityksiä, esimerkkejä ja suosituksia (taustamuistio kohta 3)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Johtokunta katso, että Työterveyslaitoksen tutkimus ja asiantuntemus on tarkoitettu hyödyttämään suomalaista työelämää. Organisaatiomallimuutoksia harkitessa on tärkeää varmistaa, ettei vaaranneta tätä laitoksen perustehtävää.

Jos konkurssilainsäädäntökysymystä ei onnistuta muuten ratkaisemaan, johtokunnan mielestä paras tapa edetä perustuu organisointivaihtoehtoon:

”Työterveyslaitos jatkaisi toimintaansa itsenäisenä julkisoikeudellisena laitoksena, mutta sen kaupallinen liiketoiminta siirrettäisiin hoidetavaksi erillisessä laitoksen omistamassa osakeyhtiössä tai osakeyhtiöissä.”

Osana tätä, johtokunta katsoo tärkeänä pitää yhtiön (tai yhtiöiden) ohjaus kolmikantaisena ja Työterveyslaitoksen johtokunnassa.

Organisaatiomallivalintapäätöksen osalta johtokunta korostaa huolellisen suunnittelun merkitystä sekä yhteisen tilannekuvan säilyttämistä. Samalla on myös tärkeää taata Työterveyslaitoksen henkilöstölle mahdollisuus osallistua muutoksen suunnitteluun ja varmistaa toiminnan jatkuvuus mahdollisessa muutoksessa.

Nykytilan arviointi ja alustavat tavoitteet (taustamuistio kohta 4)

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Työterveyslaitoksen johtokunta yhtyy näkemykseen täyttää perustuslain 80 §:ssä säädetyt vaatimukset Työterveyslaitosta koskevan lainsäädännön osalta. Johtokunta pitää taustamuistiossa esitettyjä alustavia tavoitteita hyvinä ja kannatettavina. Ne antavat hyvän pohjan jatkoselvitystyölle.

Valtiontuen ja kilpailuneutraliteetin osalta johtokunta katsoo, että Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksessa (11/2019) mainitut puutteet on korjattu osana Työterveyslaitoksen rullaavaa johtamista.

Muuta

Voitte kirjoittaa lausuntoanne alla olevaan tekstikenttään

Tässä osiossa voitte kommentoida aihetta yleisesti tai kiinnittää huomiota seikkoihin, joita taustamuistiossa tai tässä lausuntopyyntöä ei ole käsitelty mutta jotka olisi mielestänne syytä ottaa huomioon mahdollisessa lainsäädäntöhankkeessa.

Työterveyslaitoksen johtokunta kiittää mahdollisuudesta lausua ”Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lainsäädännön uudistaminen” -taustamuistiosta.

Työterveyslaitoksen johtokunta yhtyy näkemykseen tarpeesta päivittää Työterveyslaitosta koskevaa lainsäädäntöä. Johtokunta esittää lain ja asetuksen yksinkertaistamista siten, että sen nykyiset kolmikantaiset toimintamallit säilyvät. Osana tätä johtokunta korostaa, että kuvaus Työterveyslaitoksen tehtävän tarpeellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta täyttää perustuslain vaatimukset, ja että, Työterveyslaitoksen toiminnan jakautuminen valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan sekä liiketoimintaan on selkeästi kuvattu.

Laki ja asetus Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta luotiin 1970-luvun lopussa. Niitä on sen jälkeen tarkennettu useaan otteeseen, minkä tuloksena kokonaisuudesta on muodostunut osin pirstaleinen.

Työn murroksen, ilmastokriisin sekä Suomea ravistelevan työvoimapulan keskellä, Työterveyslaitoksen perustehtävä työn ja terveyden tutkijana sekä kehittäjänä on poikkeuksellisen tärkeä. Suomalainen työelämä on kohdannut 2020-luvun epävarmuuden keskellä. Meidän on kehittävä työtä ja työelämää, jotta kilpailukykyinen ja hyvinvoiva työelämä säilyy hyvinvointivaltion sydämenä.

Työterveyslaitoksessa on yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa tehty viime vuosina paljon työtä taustamuistiossa kuvattujen ongelmien ratkaisemiseksi. Johtokunta katsoo, että nämä muutokset ovat riittäviä. Seuraavaksi ne tulee arvioida suhteessa lainsäädännön uudistamisvaateisiin. Samalla johtokunta arvioi, että lainsäädännön uudistamisessa kannattaa edetä harkiten ja pienin askelin. Tämä on tärkeää, jotta Työterveyslaitoksen momentti työelämän kehittämisessä säilyy vahvana.

Tärkeimpänä jatkotoimenpiteenä Työterveyslaitoksen johtokunta esittää, että seuraavaan hallitusohjelmaan kirjataan esitys kolmikantaisen työryhmän asettamisesta valmistelemaan tarkempi esitys uudeksi Työterveyslaitosta ohjaavaksi lainsäädännöksi.

Koivula Antti
Työterveyslaitos

Saarni Leena
Työterveyslaitos